

צוארו, והושיבו על פתח של זונות. מה יעשה אותו הבן שלא יחטא? וכן אירע גם עם ישראל, שמרוב כסף וזהב שניתן להם, באו לידי נסיון וחטאו.

אמר רב אחא בריה דרב הונא, אמר רב ששת, היינו דאמרי אינשי: "מלי כריסיה, זני בישוי" [מילוי הכרס הוא ממין החטאים הרעים, כי הוא גורם את החטא] — והמקור לכך ממה שנאמר [הושע יג ו'] "כמרעיתם וישבעו, שבעו וירם לבם, על בן שכחוני".

רב נחמן אמר, המקור שריבוי ממון גורם לחטא הוא מהכא: שנאמר [דברים ח יד] "ורם לבבך, ושכחת את ה'".

ורבנן אמרי שהמקור לכך מהכא: שנאמר [דברים לא כ] "ואכל ושבע ודשן, ופנה אל אלהים אחרים ועבדום, ונאצוני והפר את בריתי".

ואי בעית אימא מהכא: שנאמר [שם לב טו] "וישמן ישרון ויבעט".

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מניין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו

אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל בכיזת מצרים וכיזת הים, עד שאמרו "די" [והיינו "די זהב"], הוא גרם להם שעשו את העגל עם אותו זהב.⁽⁶⁾

והיינו דאמרי דבי רבי ינאי: אין ארי נוחם [שמח ומשתגע ומזיק] מתוך קופה של תבן, אלא מתוך קופה של בשר, ומשל הוא, שאין אדם חוטא מתוך דחקות, אלא מתוך שפע והרחבה.

אמר רבי אושעיא: משל נוסף,⁽⁷⁾ למה הדבר דומה? — לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים, האכילה אוכל הראוי לה מכרשינין, והשמינה, והיתה מבעטת בו, אמר לה בעליה: מי גרם לך שתהא מבעטת בי? — הלא אין זאת אלא מחמת כרשינין שהאכלתיה! וכן אירע גם עם ישראל שמרוב שפע שהשפיע להם, באו לידי חטא.⁽⁸⁾

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: משל למה הדבר דומה? — לאדם אחד שהיה לו בן, הרחיצו האב את הבן, וסכו, והאכילו והשקהו, ותלה לו כים עם מעות על

6. ביאר המהרש"א שהגמרא מדייקת מיתור תיבת "די", שאילו היתה כוונת משה רק להוכיחם על מעשה העגל, היה אומר רק "זהב".

7. הגרא"מ הורביץ ביאר ששלשת המשלים הם כנגד סוגי החוטאים בעגל, "ארי" דרכו להזיק, והוא כנגד הערב רב שעליהם נאמר "שחת עמך". "פרה" אין דרכה לבעוט, אלא מחמת שמלאו כרסה, והיא כנגד ישראל, שלולי שפע הזהב לא היו חוטאים בעגל. ו"בן מלך" אינו חוטא אלא עם הושיבוהו בין חוטאים, והוא

8. החינוך [רמח] ביאר כי הטעם ששפע האוכל מביא לידי חטא, הוא "לפי שהמזונות הם עיסת החומר, והתבוננות במושכל וביראת אלוקים ובמצותיו היקרות, הוא עיסת הנפש, והנפש והחומר, הפכים גמורים, הם כמו שכתבתי בראש הספר, ועל כן בהתגבר עסת החמר תחלש קצת עסת הנפש".